

Inserati se sprejemajo in volja tristoletna vrata:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 " "
15 " " " " 3 " "

Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi

ne vračajo, ne frankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema upravništvo (administracija) in ekspedicija na Starom trgu h. št. 16.

SLOVENEK

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati volja:

Za celo leto . . . 10 gl. -- kr.
za pol leta . . . 5 " " "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji volja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljanje volja 60 kr. več na leto.
Vredništvo je v Rožnih ulicah štov. 25.

Izhaja po trikrat na teden in sicer v torek, četrtek in soboto

Naša vnanja politika.

Andrassy je govoril pred poslanci delegacij, da bi branil svojo politiko. Njegov govor ni zadovoljil ne prijateljev, ne nasprotnikov njegovih.

Politične prijatelje je imel le vsled dovršene osvojitve, po njegovi najnovejši izjavi pa bo priznanje teh prijateljev zopet zgubil. Andrassy ni povedal nič novega, nič, kar bi človeka ogrelo; v tistoj polovičarski luči, v kateri se nam kaže njegova politika faktično, v tistoj luči jo tudi predstavlja v svojem govoru. On hoče dokazovati, da mu ni bilo mogoče drugače ravnati in s svojega madjarskega stališča ima prav.

Drugačna pa se vidi reč nam Nemadjarom. Andrassy pravi, da Avstrija ne želi Bosne in Hercegovine obdržati, ob enem pa pravi, da nam je Bosna potrebna, ako hočemo obdržati Dalmacijo. Kje je tukaj logika? Andrassy pravi, da je Avstrija zmirom delala na to, da se Turčija ohrani, palahko mu turkoljubi očitajo, da je delal proti svojemu prepričanju, ker ni izstopil iz tricosarske zveze. Andrassy se hvali, koliko je storil na berlinskem kongresu za obranitev Turčije. Nam Slovanom se pa s takimi besedami ne bo prikupil.

Grof Hohenwart je v državnem zboru hvalil ali vsaj podpiral Andassyjevo politiko, ker si ni mogel misliti, da Andrassyju vojska v Bosni ne gre iz srca, ampak ker je sodil, da je Avstrija vendar enkrat vkrenila na pravo pot, kar je v tem vprašanju razbitje Turčije in bramba kristjanov. Tudi mi smo kaj enacega pričakovali. Zdaj pa vidimo, da Andrassy greko

solze toči po vbitih Turčinih, in bi rajše videl, ko bi se Avstrija za Turčijo v boj spustila. Po teh izjavah ga tudi Hohenwert ne bode mogel več pohvaliti.

Vendar ustavoverci še s temi Slovanom tako malo prijaznimi izjavami grofa Andrassyja niso zadovoljni, in mu že naprej grozijo, ker jim sploh cela osvojitve ni po godu. S tem pač kažejo, da so še slabši politiki od grofa Andrassyja.

Prav damo Andrassyju, če pravi, da je Srbija primerno še večje žrtve doprinašala, ko Avstrija, in da se tudi mi ne smemo pred žrtvami vstrašiti, kadar gre za velike reči. Pa kako se vjema s temi besedami, ako Andrassy pravi, da mi nečemo nobenih novih dežel pridobiti? Velike žrtve morajo vendar kak namen imeti, sicer so potrata. Avstrija mora ali vse pri miru pustiti, naj se razvije, kakor hoče, in taka politika bi bila vsaj dober kup; ali pa mora krepko poseči v iztočno vprašanje in od Bosne še naprej prodirati, da postane iztočno-balkanska velesila, oprta v prvi vrsti na Jugoslovane. Velike žrtve nositi in nobenega dobička od tega ne imeti, take politike ne razumemo. Vemo sicer, da bodo okoliščine Avstrijo prisilile, da bo morala Bosno obdržati. Pa s tem duhom, kakor se nam predstavlja iz ust Andrassyja in kakor ga v istini vidimo nadvladati pri upravi Bosne, postala bo Bosna za nas le nekaka težava in eno breme več. Naši dualisti se na noben način nečejo ločiti od svojega ljubljene dualizma, in ravno v dualistični okvir se ne dá spraviti nobena novo pridobljena dežela, tako da je Avstrija po dualizmu nezmožna postala, pomnožiti se. In kaj

bi se reklo o velesili, ki se kaže nesposobno pridobiti kako novo deželo?

Politika naših nasprotnikov, je ob kratkem ta: naj se ves svet podere, naj Avstrija pogine, le naše gospodstvo se ne sme nikdar omajati. Godile so se na vzhodu velike reči, pa naši nemški liberalci in Madjari mislijo, da vse to na Avstrijo ne sme in ne more prav nič vplivati, da bo pri nas zmirom vse pri starem ostalo.

Politični pregled.

Avstrijske dežele.

V Ljubljani 6. decembra.

Delegacija avstrijska hoče v poročilu o proračunu vnanjega ministerstva, katero je sestavil Schaup, grofu Andrassyju izreči nezaupnico. Reč bise bila imela obravnavati že 4. t. m., a grof Andrassy je predsednika prosil, da naj jo postavi še le na dnevni red večerajšnje seje. Ker se to ni zgodilo, sodimo da je med vstavovernimi poslanci najbrže nastala zopet needinost. D. Ztg. poroča, da se snuje neka srednja stranka, (Oppenheimer, Kübeck, Pirquet, Terlago, Kohanovski, Schar Schmidt Langer), ki hoče posredovati med ministrom in Herbstom ter nasvetovati 20 milij. gl. za stroške bosenske vojske. Pa ta srednja stranka je sama za se preslaba, da bi kaj opravila, in bode zarad tega najbrže glasovala za vlado. To pričakuje celo „N. fr. Presse“, ktera piše, da bode vlada gotovo večino imela na svoji strani.

Ungersko ministerstvo je Tisza sestavil, ter ga predstavil že liberalnemu klubu. Če

Slovinci na Beneškem.

(Konec.)

Rezijansko narečje se pa ne loči od književne slovenščine samo po izgovarjanju besedi, temveč tudi po svojih lastnih oblikah in drugim Slovincem popolnoma neznanih besedah. Naj omenim na tem mestu samo, da bi Slovinci ne razumeli, če bi slišali reči, n. pr. mesto „tukaj“ „izde“ in mesto „tukaj le“ „izode“. Kdor želi pa še več pozvedeti o izgovarjanju rezijanskih besedi in o narečju spleh, naj pregleda knjigo, katero je izdal slavni ruski profesor Baudouin de Courteou, knjiga je ruski pisana in ima naslov: O fonetiki rezijanskoga jezika. V Varšavi 1876.

Priimki po Beneškem niso mnogovrstni. Med šempeterskimi Slovinci se nahajajo na vadno takošni priimki, kakoršna so imena vasi. Tako se kličejo v drenski občini skoraj vsi prebivalci ali Dreščak, Praprotnik, Krajnik, Trinko, Bernik, Trušnik, Brežan, ker prebivajo v vaseh Drenkija, Praponca, Kraj, Trink, Bernik, Trušno, Brezje ali Breg. V Miklošičevi „Kopitars Handschriften“ so pa našeta različna rezijanska imena.

Pa ker pišem od ondušnjih imen, povedati moram, da sedanja laška vlada je tem starim poštenim slovenskim imenom velik vzklet sovražnik. Vlada laška dela s poštenimi imeni vasi in krajov, ako se sme primeriti, kakor svinja z mehkom. Ona jih spreminja kakor se ji poljubi. V tem oziru se je v teh dvajsetih letih tamošnjim lepim slovenskim domačim imenom velika krivica storila, tako da bi se človek, ki je na tujem že dolgo let živel, čudil povrnivši se v domačo vas, čudil bi se in bi mislil, ali sem prišel prav, kor vidim na zidu, da je sedaj vasi drugače ime, kakor kdaj sem očetov dom zapustil. Tako n. pr. je Lahe v oči bodlo ime šempeterskega trga, ki se je glasilo San Pietro degli Slavi, zato so si s tem pomagali, da so ga spremenili v San Pietro al Natissone. Druge imena krajov in vasi pa, če neso dopadala pomelkuženemu laškemu grlu ali pa pokvarjenemu laškemu srcu, so popolnoma drugače in po svoje v protokole in na vogle zažrtali.

Pa ne samo na to se dela, da bi predruščili in potujčili samo imena, ampak nova vlada skrbi prav močno, da bi tudi ljudstvo

zamogla prištevati laškemu.

Temu pollaščenju se na Beneškem ne stavi skoraj nobenega jezika. Samo dubovščina oznanjuje po cerkvah v domačem jeziku božjo besedo. Pa roščina je po večem tudi z jezikom, ki se v cerkvi govori. Tam se dela še po večem pri oznanovanju božje besede, kakor se je drugod po Slovenskem godilo v štirinajstem in pa petnajstem stoletju in sploh pred Trubarjem. Duhovnik prestavlja sam, kakor se je tedaj pri nas godilo, iz latinskega sv. evangelij, kakor ve in zna. Potem se ve da mora njegovo govorjenje tudi tako biti, kakoršnega so mu je bilo mogoče naučiti. Deček, kterega so starši za šolo v Videm odmenili, nema, kakor pri nas prilicnosti se slovenščino učiti ne v šoli ne doma. Samo o počitnicah poslušaja doma svoj mili materni jezik, kterega pa kot samouk le redko kdo dovolj opili in ogladi. Dečki, ki so za „gospode“ odmenjeni, so šolajo skoraj vsi v videnskem nadškofovskem semenišču, dokler ne postanejo duhovniki. Res lepa prilicnost se jim ponudi iti med svoje ljudi in skrbeti za njih dušni pa tudi tolesni blagor. Pa če mora biti beseda vsakega evangeljskega

bode ta njegovemu programu pritrđil, se bode ministerstvo takoj vradno razglasilo in jutri predstavilo državnemu zboru.

Bosenska deputacija se ima danes sniditi v Zagrebu, kamor so nekteri pooblaščenci došli že pred nekterimi dnevi. Z ravno istim vlakom, kakor deputacija dojdejo tudi vojaki Leopoldovega polka, katerim hočejo Hrvatje napraviti sijajen sprejem. Jutri se deputacija iz Zagreba poda na Dunaj.

General Filipovič bil je že od mnogih mest izvoljen za častnega meščana. Tudi v praškem mestnem odboru se je sprejel ta predlog ter ob enem nasvetovalo, da naj se Filipovič pri svoji vrnitvi v Prag slovesno sprejme.

Vnanje države.

Ruski car se je povrnil v Petrograd, **nemški** cesar pa v Berlin, kjer bode zopet prevzel vladanje, katero je začasno opravljal kraljevič.

V Mnihovem so pri mestnih volitvah v 9 okrajih zmagali konservativni in le v enem liberalni kandidatje. Na Nemškem se je najbolj šopiril novošegni liberalizem, tam ga bo, kakor se kaže, tudi naj prej konec.

Turški sultan je zopet premenil svoje ministre. Veliki vezir Savfet paša je odstavljen in Keiredin paša postal je njegov naslednik; Uriani Zade Esad postal je šaik-ul-islam, Gazi Osman vojni minister, Said paša, poseben ljubljeneč sultanov, kterega je hotel Savfet paša spraviti iz Carigrada, minister prava, Kadri paša notranji minister, Savas paša minister javnih stavb, Djedvet paša pa kupčijski minister. Sultan vedno preminja svoje svetovalce, toda mož, ki bi umirajočo Turčijo zopet poklicali v življenje, ne bode našel.

Angleži so v Afganistanu zaseli mesto Djelalabad na severnem izhodu kiperske soteske. Šir Ali zbira svojo vojno pri glavnem mestu Kabulu. V Kurumski soteski pa general Roberts ne more naprej in pajvarske ožine do 2. t. m. po dvakratnem napadu ni mogel vzeti. Tretji angleški oddelek se od južne strani iz mesta Keta pomiče proti Kandaharu.

Izvirni dopisi.

Iz Horjula, 4. decembra. († Aleš Jerala.) „Draga je pred Gospodovimi očmi smrt njegovih svetnikov“ — te psalmove besede prihajajo na misel človeku, kateri je bolj

oznanovalec kot oster meč in kot méd sladka in prijetna, je prašanje, kako bo tisti to dosegel, če nêma ali če ni imel priložnosti se v govoru izuriti. Navadno tak tudi domačih virov nema in jih tudi ne pozna. On zajema le iz tujih virov, tuj duh se kaže tudi v njegovem govoru. Besede, izrazi in izreki se morajo s tujimi nadomestiti, ker domačih in umevnih ne vedo.

Tega nas pa Bog varuj trditi o vseh duhovnikih po slovenski Benečiji. Se nahajajo tudi tam, hvala Bogu, moške, ki dobivajo svojo duševno in narodno hrano kolikor mogoče iz sosedne slovenske zemlje. Pa ti so vsi le svojemu prizadevanju in samouku pripuščeni. Stori se tedaj vsaj nekoliko zoper polasčenje. Veliko več bi zamogli duhovniki tamošnji storiti tudi za dušni blagor njim izročeni, če bi se v mladosti že v maternem jeziku vadili. Zavod, v katerem se šolajo, pa ravno nasprotno dela, ker jim prepoveduje govoriti v vsakem drugem jeziku razun italjanskem in latinskem. Celó friulščina je tam postavno prepovedana. Razloge navedejo k temu se ve da različne, pa vendar po našem mnenju so vsi le leskovi.

na tanko poznal prečastitega fajmoštra Horjulskega, krog in krog zuanega le pod imenom „gospod oče“, in je slišal sedaj o njihovi smrti.

Bil je ranjki gospod rojen v Smedniku 14. julija 1792, za mašnika posvečen 22. septembra 1816, in je služil za kaplana v Gorjah, na Vačah, v Dolu, Kranju in v Teržiču, za župnika v Poljanah in od l. 1842 v Horjulu, kjer je l. 1868 slovesno obhajal svojo zlato in l. 1876 svojo demantno mašo, poslavljen o tej priliki tudi od svetlega cesarja z zlatim križem s krono za zasluge, od Boga pa sedaj 4. t. m. s krono večnega življenja — tako vsaj trdno upamo.

Bil je ranjki rojen v tistem letu, v katerem so bili nepozabljivi sveti Oče Pij IX., podoben jim v več ozirih, posebej po boleznih v nogah, in je tudi umri že v Pijevem letu. Najstarejši duhoven v službi, stanovitven do konca. Slovesno sv. mašo je imel zadnjokrat z azistencijo na roženkransko nedeljo, pridigoval poslednjo nedeljo po binkošnih zadnjokrat o poslednji sodbi, maševal s podporo prvo adventno nedeljo, spovedan prejel v ponedeljek zjutraj klečé sveto popotnico, in v vsem padel pravi junak na bojišču duhovskem. Iz prijateljskega pisma bodi nam dovoljeno o poslednjih trenutkih in djanjih ljubljenečega gosp. očeta povedati, kar bode gotovo veselilo premnoge njihove znanice in častitelje. Pismo se glasi:

„Česar smo se bali, se je zgodilo: gospoda očeta ni več med nami. Danes 4. t. m. opolu dne po angeljevem zvonjenju, tedaj v god sv. Barbare, pomočnice umirajočih, so izdihnili svojo blago dušo. Zjutraj v ponedeljek še toliko trdni, da so mogli brez tuje pomoči iz postelje se vzdigniti in klečé sv. popotnico prejeti, so zvečer tolikanj oslabeledi, da je kazalo, jim podeliti zakrament sv. poslednjega olja. Bali smo se, da nam bodo ugasnili, toraj so jih duhovnjani, ki so bili navzoči, prosili, da bi jih še blagoslovili; na to so z razpetimi rokami vsem domačim in ptujim podelilo sv. blagoslov.

Po noči jim je zopet nekoliko odleglo, da so zjutraj še vstali, pri mizi sedé zajuterkovali, tudi še opoludne z nami v družinski sobi obedovali, ter bili viditi prav pri volji, in dobrega spomina. Čez dan so večji del pri svoji mizici sedeli, ter opravljali officijum za prihodnji god sv. Barbare. Po noči so še začeli nekoliko moliti, in danes zjutraj so v blodenji opravljali sv. mašo, namreč molitve, ki jih molimo pri

Duhovnikom gre zahvala, da so do l. 1866 po vsih krajih otroke podučevali ne samo v kerščanskem nauku, ampak tudi v branju in so jim preskrbovali molitvenih knjig iz Slovenskega — a sedaj je šola duhovnom odvzeta in postavljeni so prav na gostém učitelji in učiteljice, ki imajo namen otroke laški učiti brati in pisati. Se ve da do sedaj je vspeh v tem obziru bil le majhen. Da zamorejo otroci v cerkvi molitvene knjige rabiti, jih morajo, če zna kdo, v hiši doma učiti, šola jim je peto kolo.

Vidimó, kako je stanje narodno in duševno med Slovenci na Beneškem. Preti jim gotov pogin, če se stvari drugače ne zasuknejo, pa vendar smemo upati kljub vsem viharjem, da ne bo tako; ker so se ohranili vsaj deloma skozi 14 sto let, če ravno so živeli vselej pod tujimi vladami, upamo, da se bo vresničilo, kar pravi rodoljub iz Beneškega:

Ne misli tak' hčerka slovenska,
Ne obupaj na lastni prihod;
Naj pride še sila peklenška,
Ne vniči slovenski zarod.

X—Y.

sv. maši. Vidili smo jih večkrat se prekrizati, in slišali njih zdihtlejš: „oh da je toliko nestanovitnosti med nami! Podelil se jim je sv. apostolski blagoslov za zadnjo uro, pri katerem so še sami odgovarjali. Glas jim je čedalje bolj pešal, da je bilo težko razumeti, kaj govorijo, ali iz poslednjih besedi: „fiat misericordia tua, Domine, super nos, quemadmodum speravimus in Te. In Te Domine, speravi; non confundar in aeternum“, ki so jih bolj razumljivo govorili, smo sklepali, da so molili „Te Deum“; pač lep sklep tako lepega življenja!

Kakor pa večerno solnce, preden zatone, še enkrat lepo zažari, tako se jim je zavednost zopet popolnoma povrnila, in ohranili so jo do zadnjega. Z močnim glasom so ob 10. uri molili tako-le: „Zahvalim Te, Oče nebeški, za vse dobrote, ktere si mi podelil; posebno pa za dobroto odrešenja, da zamoremo po zasluženju Tvojega Sina pričakovati odpušenja grehov in večnega veselja v nebesih. Oh, da smo Bogu tako malo hvaležni za njegove dobrote; premajhna je naša ljubezen do Boga Očeta, ki nas je vstvaril, premajhna do Boga Sina, ki nas je odrešil, premajhna do Boga sv. Duha, ki nas je posvetil; premajhna je naša ljubezen do bližnjega, premalo je ljubezni — jaz rečem prave ljubezni do samega sebe. Premajhna je naša potrpežljivost v križih in težavah, premalo je izročena v božjo sv. voljo. Kamorkoli človek pogleda, povsod najde le pomanjkljivost; kako bi toraj mogel še miren biti in se tolažiti?“ Po odgovoru našem: „Z božjo neskončno milostjo, ki je večja, kakor vse pomanjkljivosti, in z Jezusovim neskončnim zasluženjem“, so bili popolnoma mirni. Ob poli dvanajstih so si dali na posteljo prinesiti brevir in proprium SS., da bi opravili še duhovne ure v čast sv. Barbare; pa niso mogli, ker se jim je pred očmi temnilo. Ko je zvonilo poldne, so z nami razločno molili angeljevo česenje. Potem so prosili, da smo jim palico dali v roko; hotli so vstati in iti v družinsko sobo k obedu, ali da so se le vzdignili, so omahnili nazaj na posteljo, ter svojo lépo dušo izročili svojemu Stvarniku.

Tako je zgubila duhovnja Horjulska najljubšega očeta, škofija ljubljanska najstanovitnejšega delavca v vinogradu Gospodovem. Cerkev vojskovalna na zemlji ima enega vojščaka manj; nebesa pa — tega smo si svesti — imajo enega svetnika več. Ko je veliki zvon okolici Horjulski britko zgubo naznanil, si pač nikdo ne more misliti, kako britko je njegov glas segel v srca vseh duhovnjakov. Ljudstvo vé, kaj je zgubilo; toraj plaka po svojem duhovnem očetu, da bi otroci pri smrti najboljšega očeta ne mogli tuje žalovati. Zgubo to bo znal le tisti ceniti, kdor vé, kaj so v Horjulu gosp. oče bili. Bili so tako na svojem mestu, da si Horjula še brez gospoda očeta misliti ne moremo. Edino, kar nas tolaži, je to, da smo pridobili pri Bogu v nebesih novega priprošnjaka. — Pogreba se je vdeležilo 15 duhovnov in obilnega ljudstva; sedmina bode prihodnji četrtek.

Z Dunaja, 4. decembra. (Preganja nje socialistov.) Na Nemškem se že preganjanje socialistov tako daleč, da še socialistične državne poslance iz Berlina odganjajo. Celó poslanec Berlina samega ne sme v Berlinu stanovati. Kaj tacega še ni bilo. Socialisti so kraljem zares nevarni postali, in če oni rabijo morilno orožje, se ne smemo čuditi če se kraljeva oblast brani z ostrimi sredstvi. Vendar se nam vriva vprašanje: „Ali se bo s tem kaj doseglo?“ Teško. Z mečem se borimo proti meču, nasproti ideji pa zamore le druga ideja kaj zmagati. Socializem se je na-